

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Examen Theologiæ Moralis

Moure, Antonio Fernandes de

Coloniæ Agrippinæ

Cap. 9. De Excommunicatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40934

Ita D. Thom. quodlib. 2. art. 8. & quodlib. 6. art. 10. & 2. 2. qu. 87. art. 1. ibid. Caiet Nau. cap. 21. num. 88.

7 QVÆST. *Quæ bona promittit Deus ijs, qui rectè decimant?* RES P. Magna quidem. Nam Malach. cap. 3. ita inquit. *Inferte omnem decimam in horreum: & sit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit Dominus, si non aperuero vobis cataractas cæli, & effudero vobis benedictionem, usque ad abundantiam, & increpabo pro vobis deuorantem, & non corrumpet fructum terra vestra, nec erit sterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum Ecclesiastici vero capit. 25. ita inquit. Non minuas primitias manuum tuarum, in exultatione sanctifica decimas tuas: quoniam Dominus retribuens est, & septies tantum reddet tibi.*

CAPVT IX.

De Excommunicatione.

Definitur Excommunicatio. §. I.

- 1 *Quid est excommunicatio.*
- 2 *Quæ sunt communia fidelium bona.*
- 3 *An excommunicatus iam in gratia existens, priuetur Ecclesiæ suffragiis.*
- 4 *An excommunicatus, per quem non stat, vt absolua-
tur, fruatur Ecclesiæ suffragiis.*

1 QVÆSTIO. *Quid est excommunicatio?* RES P. Est Ecclesiastica censura, qua homo Christianus bonis fidelium communibus priuatur. Ita Tolet. *libr. 1. capit. 4.*

2 QVÆST. *Quæ sunt fidelium communia bona, quibus per Ecclesiæ potestatem Christianus priuari potest?* RES P. Tria. Nimirum ista exterior conuersatio; quæ in mutuo colloquio, & conuictu consistit, *Secundum*, Sacramentorum participatio. *Tertium*, Orationes, & suffragia Ecclesiæ. Quamobrem ista censura appellatur excommunicatio, quasi à communi bono separatio.

Medull. Casuum

Z

3ta QVÆST.

3 QVÆST. Priuaturne excommunicatus orationibus, & suffragiis Ecclesie, licet peccatorum facta pœnitentia gratiam adeptus? RESP. Probabile est non priuari. Ita censuit D. Thom. in 4. d. 18. qu. 2. art. 1. ad 2. & cum eo Toletus lib. 4. capit. 4. Sicut nec etiam priuatur orationibus particularibus, quas persona particularis pro illo fundit. Ita Hostiensis in sum. de sent. excom. num. 17.

4 QVÆST. Si per excommunicatum non fiat, ut obtineat absolutionem, fruiturne communibus Ecclesie suffragiis? RESP. Fruitur. Ita Turrec. in ca. Si quis Episc. 11. qu. 3. Richar. in 4. d. 18. D. Anton. 3. p. tit. 24. ca. 77. argumento text. in cap. Dixit. & c. Magna. iuncta Gloss. de pœn. d. 1.

De excommunicationis diuisione. §. 2.

- 1 Quotuplex est excommunicatio.
- 2 Discrimen inter anathema & excommunicationem.
- 3 Quæ est excommunicatio à iure, quæ ab homine.
- 4 Vnde colligetur excommunicationem esse à iure, vel ab homine.
- 5 Discrimen inter excommunicationem à iure vel ab homine.
- 6 Quæ excommunicatio intelligenda est, quæ absolute profertur.

1 QVÆSTIO. Quotuplex est excommunicatio? RESP. Duplex, maior, & minor. Maior est, quæ priuat illis tribus communibus bonis supradictis. Minor, quæ priuat sola passiuâ participatione sacramentorum, cap. si celebrat. de cler. excomm. minist.

2 QVÆST. Quæ in re differt anathema ab excommunicatione? RESP. Non differt in vinculo: nam idem est, ut dicit Abbas in cap. cum ab Eccles. num. 5. de offic. ordin. Differt tamen quo ad solemnitatem, cuius forma habetur in qu. 3. cap. Debent. Et inferre tale anathema solum est Episcoporum, iuxta Gloss. communiter receptam in cap. cum ab Ecclesiarum de offic. Ordin. & ibi Abbas num. 5.

3 QVÆST.

3 QVÆST. Estne alia excommunicationis subdiuisio?
 RES P. Maxime. Est enim alia excommunicatio à iure,
 alia ab homine. A iure est, quæ per aliquem canonem
 vel statutum, vel constitutionem fulminatur. Ab homi-
 ne est, quæ per aliquem iudicem fertur. Vtraque aut est
 ipso iure, seu facto, quæ scilicet statim contrauenien-
 tes obligat absque alterius sententiæ expectatione. Alia
 comminatoria, quæ scilicet expectat iudicis sententiam,
 vt liget.

4 QVÆST. Vnde agnoscimus, esse excommunicationem ipso
 iure, aut comminatoriam? RES P. Si tradatur hac forma,
 sit excommunicatus; habeatur pro excommunicato, est ipso
 iure, si autem tradatur verbis, sub pœna excommunicati-
 onis, excommunicetur, vel similibus, est comminatoria. Ita
 Gloss. capit. Si quis ex clericis, de vita & honest. cleric. Abb.
 in cap. in quibusdam num. 6. de pœn. Latè Tiraquel. L. si un-
 quam §. reuertatur.

5 QVÆST. Quod est discrimen inter excommunicationem
 à iure, & ab homine? RES P. A iure semper est generalis.
 cap. Vt animarum. §. statuto. de constit. lib. 6. Gloss. cap. Roma-
 na de sentent. excomm. eodem lib. Ab homine vero aliquan-
 do est generalis, aliquando particularis: contra scilicet
 determinatam personam capit. Romana citato. Secundum
 discrimen Posita ab homine cessat cessante vita iudi-
 cis, vel quando ab officio remouetur, ita nimirum, vt
 iam non liget contrauenientes, non vero desinit ligere,
 iam ante iudicis mortem ligatos. Ita Abb. capit. à nobis ci-
 tato. ibi Felya numer. 8. de sentent. excomm. Posita autem
 à iure durat etiam post obitum iudicis, dum ius ipsum
 durat. Ita Panorm. cap. Nobis. numer. 12. de sentent. excomm.
 communiter receptus. Tertium discrimen. Ab excom-
 municatione à iure, & non reseruata, potest Episcopus
 absoluere: non vero ab excommunicatione ab homine.
 cap. Pastoralis. §. praterea. de offic. iud. ordin. Quartum disci-
 men. Excommunicatione à iure ligantur contrafacientes
 intra territorium legislatoris, quamuis tempore legis-
 latae, vel delicti non essent subditi respectu originis, vel
 domicilij. Ita Gloss. capit. A nobis. i. vbi Abbas. numer. 6. &
 Felynus nu. 1. Quintum discrimen excommunicatio in-
 ducta per statutum Archiepiscopi Metropolitanæ ligat

non tantum subditos proprios ipsius Archiepiscopi, ratione diœcesis, quam habet distinctam a suis suffraganeis, sed & eos qui suffraganeis subditi sunt, & singulos totius prouinciæ. Excommunicatio vero lata per sententiam Metropolitanam tantum, afficit eps qui sunt diœcesis ipsius Metropolitanæ, & non suffraganeorum. *Gloss. in cap. Romana §. porro de sentent. excommun. lib. 6.* Doctores in *cap. A nobis. l. citato.* Limitat vero Henric Boicardus in *cap. A nobis. num. 6.* respectu statuti editi in Concilio Prouinciali: alias si fieret in Concilio synodali, non ligaret, nisi subditos suæ diœcesis.

6 QVÆST. Pro qua excommunicatione accipiendâ est, quæ absolute profertur à iudice nulla facta mentione maioris, vel minoris? RES P. Pro maiori. Ita habetur *cap. penult. de sentent. excommun.* Ratio est. Quia excommunicatio maior tantum est absolute excommunicatio, & simpliciter minor vero, est secundum quid: verba autem absolute prolata, sumuntur in significatione sua simpliciter. *L. Non aliud ff. de leg. 3.*

De ijs, qui possunt excommunicare. §. 3.

1 Qui possunt excommunicare.

2 An possit fœmina.

3 An possit laicus.

1 QVÆSTIO. Qui excommunicare possunt? RES P. Potest Papa, Concilium Generale, Concilium Prouinciale, Abbates, Generales Ordinum, Prouinciales, Guàrdiani. Denique omnes habentes iurisdictionem Ecclesiasticam in exteriori foro. Non potest vero fœmina. *cap. Dilecta de maior & obedient. Nec laicus. can. bene quidem. d. 96.* adiuncta *Gloss. Abb. in cap. Ecclesia sancta Maria. num. 5. de constit.*

2 QVÆST. Potestne fœmina ex commissione Papa excommunicare? RES P. Potest. Ita Panor. *capit. Decernimus de iudic. D. Anton. 3 p. tit. 25. cap. 75.*

3 QVÆST. Potestne laicus ex commissione eiusdem Papa excommunicare? RES P. Potest. Ita & sequitur, & ostendit Toletus *lib. 1. cap. 6.*

De subiecto capace excommunicacionis. §. 5.

1 **Q**VAESTIO. *Qui possunt excommunicari?* **R**ESP. Homo determinatus, baptizatus, viuus, inferior, subditus, idem dico de foemina. Dicitur determinatus, quia tota ciuitas, aut collegium, simul excommunicari non possunt, nisi in particulari excommunicandi distinguantur. Ita habetur *cap. Romana, §. in uniuersitatem, de Sentent. excommun. in 6.* Sufficeret, si ratione criminis excommunicarentur: tunc enim non est periculum, ut excommunicatio cadat super innocentes, expositionem longiorem legito apud Toletum *lib. 1. cap. 7.*

Ob quam causam ferri possit excommunicatio. §. 1.

- 1 De causa excommunicationis.
- 2 An possit ferri ob solum peccatum praeteritum.
- 3 An ferri possit pro transgressione praeccepti leuis.
- 4 An contrahatur non commisso peccato mortali.

1 **Q**VAESTIO. *Ob quam causam ferri potest excommunicatio?* **R**ESP. Ob solum peccatum mortale. *capit. nemo can. nullus. 11. qu. 1. ca. 1. de iud. ca. Sacro. de sent. excommun.*

2 **Q**VAEST. *Ob solum peccatum praeteritum ferri potest excommunicatio?* **R**ESP. Minime, nisi adsit contumacia praesens: nempe quando admonitus, ut desistat a peccato, id tenuit facere. Quod si paratus est corrigi, non incurrit excommunicationem *can. nemo allegato.* Tradit Pano. *capit. Reprehensum. 3. de appell. cum communi.* Scio tamen oppositum esse probabile, circa excommunicationem Papalem in poenam puram praeteriti criminis, sicut suspendi quis potest. Ita Toletus. *lib. 1. cap. 8.*

3 **Q**VAEST. *Potesne superior ferre excommunicationem in futurum, ob transgressionem rei leuis?* **R**ESP. Minime. Neque talis excommunicatio ligabit transgressores. Aduertendum tamen est aliquando ferri excommunicationem iusta de causa in communi, quae in particulari

non esset iusta, nec ligaret: tamen considerata causa in communi, obligat etiam in particulari: vt si excommunicentur, qui vinearum fructus surripiunt, vel surriperunt, nisi restituant, iusta est causa in communi, quia mortale est furtum notabilis quantitatis, & ideo excommunicatio obligat singulos, vt restituant sub mortali. Ita Sotus. 4. d. 22. qu. 1. art. 2. Tolet. lib. 1. cap. 8.

4. **QVAEST.** Cum igitur certum est me non peccasse mortaliter in tali facto, incurrone excommunicationem latam ob illud? **RESP.** Minimè. Adnotat Palud. 4. dist. 18. qu. 1. art. 2. & Toletus proxime. Hinc colliges non incurrere excommunicationem illum, qui aliquid clam surripuit in iustam recompensationem, quia alia via debitum recuperare non poterat. Ita Couarr. cum plurimis, lib. 1. reso. cap. 2. num. 15. Syluest. furtum. nu. 19. Neque item debitorem, qui excommunicatur ob debitum, cum non est solvendo: ligatur tamen cum primum potest. Ita Toletus proxime. Neque item, qui non reuelat crimen occultum, & iam emendatum, vel quod probabiliter speratur emendandum, adhibita fraterna correctione. Ita sanctus Thomas 2. 1. quæst. 33. art. 7. ad 3. Neque item, qui non producit occultas scripturas, quæ cedunt in graue detrimentum iustitiæ producentis. Neque item, qui in iudicio non detegit crimen, quod probare non potest, fecus si iuberetur solum denunciare ad correctionem delinquentis, qui non acquieuit fraternæ correctioni.

De ignorantibus excommunicationem. §. 6.

- 1 An liget ignorantes illam.
- 2 Quotuplex ignorantia.
- 3 Quæ ignorantia excusat ab excommunicatione.

1. **QVAESTIO.** Ligatne excommunicatio ignorantem illa inpositam, ob tale crimen? **RESP.** Nulla excommunicatio, tam à iure, quam ab homine ligat ignorantem. Ratio est, quia ad excommunicationis contractionem requiritur contumacia: non est vero contumacia, vbi est ignorantia.

2. **QVAEST.**

2 QVÆST. Quotuplex est ignorantia? R E S P. Duplex, alia iuris, alia facti. Facti ignorantia datur, cum facio rem, quam non puto me facere, vt verbi gratia, licet sciam me occidere hominem, nescio esse clericum. Iuris ignorantia datur, cum ignoro in iure esse positam pœnam excommunicationis percutienti clericum: ac proinde licet percutiam clericum, ignoro esse talem pœnam positam. Rursus ignorantia iuris, alia est iuris communis: alia iuris particularis. Præterea ignorantia alia est inuincibilis, quam iurisperiti appellant probabilem. Alia vincibilis, seu improbabilis, & hæc aut est crassa, aut supina. Est vero ignorantia inuincibilis, in eo, qui, quæ scire debuit, non potuit, vel si potuit, non debuit.

3 QVÆST. Quæ igitur ignorantia excusat ab excommunicatione? R E S P. Dico in primis. Ignorantia facti, siue liciti, siue illiciti secundum se excusat ab excommunicatione, cum inuincibilis est: non vero, cum est crassa. Ita Doctores communiter, & constat ex capit. Si vero de sententia excommunicat. Dico secundo. Ignorantia iuris, seu communis, seu particularis crassa, vel supina, non excusat ab excommunicatione. In hoc etiam Doctores concordantes sunt. Dico tertio. Ignorantia iuris particularis, cum inuincibilis est, excusat ab excommunicatione, cum factum erat alias licitum. Ita habetur absque controuersia, capit. Ut animarum. de constitut. Dico quarto. Ignorantia inuincibilis iuris particularis circa factum ex se illicitum excusat ab excommunicatione. Non omnes in hoc conveniunt, veruntamen ita tenet Anchar. cap. Ut animarum. numer. 6. Adrian. quæst. 1 de Clau except. 5. Dico quinto. Ignorantia iuris communis excusat ab excommunicatione. Ita D. Anton. 3. p. tit. 25. capit. 33. Angel. excommunicatio. 7. cap. vlt. Sylu. Ignorantia. nu. 16 Sor. 4. sent. d. 23. quæst. 1. art. 2. cum alijs multis. Ratio est, quia non dicitur contumax contra canonem Ecclesiæ, qui probabiliter illum ignorat. Et hæc ignorantiam tam iuris communis, quam iuris particularis ostendit Toletus excusare etiam circa factum ex se ipso illicitum, cui annexa est censura. lib. 1. cap. 2.

De adiuuantibus causam excommunicationis. §. 7.

- 1 An excommunicatio comprehendat adiuuantes causam excommunicationis.
- 2 Licet effectus non consequatur.

QVAESTIO. Cum excommunicatio, seu à iure, seu à homine fertur contra facientes, comprehenditne mandantes, consulentes, fauorem, vel auxilium prestantes?

RESP. Minime. Nisi tenore verborum id exprimat, aut alijs iuribus id habeatur declaratum. Ita communiter Doctores, quos affert Iul. Clar. *prax. crim. quæst. 86. §. 2.* Caiet. *verbo excom. cum alijs.*

2 **Q**VAEST. Cum excommunicatio fertur circa facientes, & mandantes, & consulentes, comprehenditne eos, si effectus non sequitur? **R**ESP. Minime, ita Gloss. *cap. In audientiam. §. iniuriarum de sentent. excommunic.* Couarru. *in rubric. de homicid. 2. p. relect. numer. quinto.* Quod intelligo, nisi aliter exprimat in ipsa excommunicatione, ut exprimitur in ea, qua excommunicantur religiosi, qui conuocantur animo contrahendi auditores à solutione decimarum, quamuis non retrahant, *Clementina Cupiens. de pœnis. §. 1.*

Quæ sit forma excommunicationis. Quæ ceremoniæ ad illius valorem requiruntur. §. 8.

- 1 Quæ sit forma.
- 2 Quæ ceremoniæ seruandæ.
- 3 De necessitate obligante ad restringenda interualla motionum.
- 4 Quod interuallum satis sit.
- 5 An liceat aliquando omittere monitionem.
- 6 An sit apponenda causa in scripto.

1 **Q**VAESTIO. Quæ verborum forma seruanda inferenda excommunicatione? **R**ESP. Non sunt determinata verba, sub quibus excommunicatio inferenda

renda est, satis est dicere, sit anathema, excommunicatur: à communione separetur. Ita Hostien. *in sum. de sentent. excommun. §. qualiter. in principio.*

2 QVÆST. *Qua ceremonia seruanda in ferenda excommunicatione?* RESP. In ferenda excommunicatione ob præteritum peccatum cum contumacia, necesse est, præcedat trina monitio, cum competentibus interuallis. Ita decerpitur *capit. Constitutionem. in sexto.* sufficit autem vna admonitio pro tribus datis tribus interuallis, nisi facti necessitas persuaserit ista interualla moderanda, iuxta *cap. Constitut. citatum.*

3 QVÆST. *Qua necessitas sufficit ad interualla trium monitionum restringendæ?* RESP. Si partes essent ad rixam, & arma paratæ, nec curarent admonitionem Episcopi. Ita Gloss. *eiusdem capit. Constitut.*

4 QVÆST. *Quod spacium assignandum cuique interuallo admonitionum abque necessitate restrictionis?* RESP. Spacium duorum dierum. Quando autem admonitio fit, debent dari sex dies, exprimendo, vt duo primi sint pro prima: secundi pro secunda: tertij pro tertia admonitione. Ita Gloss. *proxime citata.*

5 QVÆST. *Estne casus, in quo liceat excommunicare absque præuia admonitione?* RESP. Maxime. Si quis propter delictum aliquod ligatus est excommunicatione à iure, excommunicari potest ab homine absque præmissa monitione. Ita adnotauit Abb. *antiquius capit. Reprehensib. de appellat. & Panormit. eod. capit. numer. 5. Toletus libr. 1. capit. 9.*

6 QVÆST. *Requiriturne alia ceremonia ad ferendam excommunicationem?* RESP. Requiritur, vt feratur in scriptis, in quibus exprimaturs causa excommunicationis. Ita habetur *cap. Cum medicinalis, de sentent. excommunic. in sexto.* Hoc intelligo, nisi esset periculum in mora, si in scriptis daretur. Ita Angel. *excommun. 2. §. 3. Gloss. cap. Cum medic. de sentent. excommun. verbo. Temerarius. Lopus allegat. 73. Felyn. cap. Sacro num 7.*

De intentione excommunicantis, à qua
pendet excommunicationis

vis. §. 9.

Z 5

1 An

- 1 An pendeat ab intentione excommunicantis.
- 2 An pendeat ab intentione petentis excommunicationem.
- 3 An qui petit excommunicationem, possit prorogare tempus incurrendi.

1 **Q**VAESTIO. Pendetne excommunicatio ab intentione ferentis illam? **R**ESP. Pendet ab eo, quod si non intendat ligare, sed tantum terrere, non ligat. Ita Panormitan. cap. Ex parte num. 6. de offic. Ordin.

2 **Q**VAEST. Pendetne ab intentione illum petentis? **R**ESP. Pendet, & ideo si quis petit sententiam excommunicationis ferri in eos, qui sibi ablata non restitunt, & tamen non intendit filios ligare, quamvis excommunicatio generalis sit, filij furantes non ligantur: Ita Angel. excommunic. 3. §. 16. Quia officium iudicis requisiti, non excedit intentionem requirentis. Hinc sequitur, quod si pars velit non incurrere excommunicationem, debitorem, ita excommunicatum, si non soluat intra certum tempus, excommunicationem non incurrere, si non soluat.

3 **Q**VAEST. Poteritne pars prorogare terminum praefixum solutioni, ita ut si fuerit duorum mensium, proroget ad tertium, & tunc velit ligari, non vero antea? **R**ESP. Probabilius est posse. Ita Panormit. capi. Praeterea 2. de appell. num. 4. ibid. Decius, Toletus lib. 1. cap. 9.

De causae expressione, claritate, & modo quo manifestanda est. §. 10.

- 1 An requiratur expressio causae.
- 2 An causa debeat esse manifesta.

1 **Q**VAESTIO. Tenetne excommunicatio, que fertur absque causa expressione? **R**ESP. Tenet. Ita Hostiensis cap. Per tuas numer. 3. verbo quod si dicatur. de sentent. excommun.

2 **Q**VAEST. Causa excommunicationis debet esse manifesta? **R**ESP. Debet, nec sufficit, ut sit nota ipsi soli excommunicanti. cap. Si tantum. cap. Placuit. 6. quest. 2. Abbas. ca. Sacrorum. 4. ibidem Felyn. num. 1. de sent. excomm. Gloss. in dicto cap. Si tantum. verb. inbeatur.

De pœna non seruantis ordinem excom-
municandi. §. II.

- 1 De pœna omittentis trinam monitionem.
- 2 De pœna excommunicantis voce non scripta.
- 3 An hæc pœna comprehendat omnes excommuni-
cantes.

1 **Q**VAESTIO. Qua pœna imposta est ferenti excommuni-
cationem absque premissa monitione trina? **R**ESP. In-
terdicitur per mensem ab ingressu Ecclesiæ. *capit. Sacro. de sent. excom.*

2 **Q**VAEST. Quam pœnam incurrit ferens excommunica-
tionem voce, non scripta? **R**ESP. Suspensionem per mensem
ab ingressu Ecclesiæ, & participatione diuinorum offi-
ciorum, ita vt exercens actum aliquem ordinis intra ta-
lem mensem, fiat irregularis à solo Papa dispensabilis.
capit. cum medicin. de sentent. excom. in 6.

3 **Q**VAEST. Ista pœna ligant omnes ferentes absque premissa
monitione, & in scriptis excommunicationem? **R**ESP. Minime,
neque enim ligant Episcopos, aut superiores Præla-
tos, quia in ijs non fit eorum expressa mentio, vt fieri
debet ad contrahendum ab eis iplo facto iuris suspensi-
onem, iuxta *cap. Quia pericul. de sentent. excommunic. in 6.*
Nec item superiores Religionum. Ita Lopus *allegation.*
73. Felyn. *cap. Sacro num. 7.* Nam in istis prælatis, non ser-
uatur iuris ordo, sicut in sæcularibus. Durum enim esset
præ lato regulari, qui sæpius in die, monet, increpat, &
præcipit subditis habere pennam, & papyrum, & ante
scribere, quam sup. pœn. excom. mandare.

Qui sunt effectus maioris excommu-
nicationis. §. II.

- 1 Numerantur huiusmodi effectus.
- 2 Que sunt externa communia bona.
- 3 De valore contractus facti cum excommunica-
to.
- 4 An excommunicatus possit agere in iudicio.

§. An

5 An aliquis contractus factus cum excommunicato sit inualidus.

9 An possit manere sub eodem tecto, sed sub diuersis locis.

1 QVÆSTIO. Qui sunt effectus maioris excommunicationis? RESP. Primus est priuare communibus Ecclesiæ suffragijs, ita vt nec missas, nec publicas orationes liceat pro eo fundere, aut celebrare nomine scilicet ipsius Ecclesiæ, nam nomine particularis personæ possunt quæcunque orationes pro excommunicato offerri. Ita D. Thom. in 4. d. 18. quest. 2. artic. 1. quest. 1. ad 2. etiam in memento missæ, vt ait Sylu. excommun. 1. §. 2. Secundus effectus, est priuare susceptione sacramentorum tam actiua, quam passiuæ, ita vt nec sacramenta ministrare, nec suscipere absque mortali peccato possit. Ita Doctores in can. Euangelium 3. quest. 4. Tertius effectus est, priuare exterijs quibusdam bonis communibus.

2 QVÆST. Quæ sunt externa communia bona, quibus excommunicatio priuat excommunicatum? RESP. Continentur quidem in hoc versu.

Os, Orare, Vale, Communio, Mensa negatur.

Negatur *os*, id est, collocutio, quouis modo, verbo, signo, scripto prolata. Negatur *orare*, id est, simul cum alijs diuinis interesse, sacro audiendo, orando, recitando, cantando in choro, diuinis officijs adesse, sacramenta suscipere. Negatur *Vale*, id est, salutatio, honoris exhibitio aperiendo caput, donorum missio, & simile quid. Negatur *Communio*, id est, humanus, & ciuilis contractus. Negatur *Mensa*, id est, simul in vna mensa conuolci, in vno lecto dormire.

3 QVÆST. Valetne contractus humanus, & ciuilis factus cum excommunicato? RESP. Si contrahit tanquam priuata persona, valet contractus in fauorem cum illo contrahentium, non verò in fauorem ipsius excommunicati. Ita Hostiens. ca. Si vere & ca. Veritatis de dolo, & contumac. Verumetiam in excommunicati fauorem valere, tenet Innocent. cap. Veritatis num. 1. de dol. & contumac. Abb. nu. 35. sum. confest. lib. 3. tit. 35. qu. 1. 32. circa finem. Sylu. Excomm. 3. in fin.

3. in fine. Et ita obtinuit consuetudo, teste Henr Boic. cap. Veritatis. citato num. 18. Licet excommunicatio sit publica, vt notat Tolet. lib. 1. cap. 11.

4 QVÆST. Quoniam dixisti contractum factum cum excommunicato esse validum, rogo ulterius, an ipse excommunicatus agere possit in iudicio? RES P. Minime. Ita tradunt Innocent. Abb. Henric. Boic. supra Ancharan. in cap. Pia. §. si quis numer. 2. versus. aut facit de except. L. 6. Et probatur ex capit. Intelleximus. de iud. vbi responsio negatiua expressè habetur.

5 QVÆST. Esne aliquis contractus factus cum excommunicato inualidus? RES P. Maxime. Nam si excommunicatus est beneficiatus, & contrahit super bonis Ecclesiæ, actus nihil valet. capi. Veritatis. in fine. de dolo, & contumacia. Ita docet Decius cum alijs, quos citat. in capi. Pastorali. §. verum coll. 3. de appell. Quæ doctrina intelligenda est de excommunicato publico: nam si est occultus, valent huiusmodi contractus. Ita Abb. cap. Veritatis citato, num. 3. Syluest. excomm. 3. quæ 15 num. 5. Toletus. lib. 1. cap. 11. num. 4.

6 QVÆST. poteritne excommunicatus manere in eadem domo, non vt simul conueniens, & habitans, sed tanquam in alia domo, quia sunt distincta camera? RES P. Maxime. Ita respondet Innoc. ca. Nuper. de senient. excomm. un. Anton. 3. p. titul. 24. capit. 2. Imo poterit habitare in eodem cubiculo tanquam alienus habitator, iuxta Innocent. loco præallegato.

Quæ culpa committitur, & quæ censura incurritur, ob communicationem cum excommunicato. §. 13.

1 De culpa.

2 De pœna.

1 QVÆSTIO. Qua culpa committitur in participatione harum dictarum rerum cum excommunicato? RES P. Lethalis, si communicatur in diuinis: venialis, si communicatur in humanis.

2 QVÆST. Quæ pœna incurritur, ob talem communicationem? RES P. Omnes communicantes contrahunt minorem

rem

rem excommunicationem, iuxta *capit. Nuper de sentent. excomm.* Si tamen clericus communicaret cum excommunicato à Papa sponte, & scienter in diuinis, Papalem contraheret excommunicationem, iuxta *cap. Significatio de sentent. excomm.*

Qui excommunicati sunt euitandi. §. 14.

- 1 Quos excommunicatos euitare tenemur.
- 2 Quis dicitur nominatim declaratus, & denunciatus.
- 3 Quid requiritur, vt quis nominatim denunciatur.

1 **Q**UÆSTIO. Quos excommunicatos euitare circa illi quinque, Os, orare, vale, &c. iubemur? **R**ESP. Solos notorios clerici percussores, & nominatim declaratos, atque denunciatos: ceteros vero, siue à iure siue ab homine, etiam nominatim excommunicatos euitare, nec in humanis, nec in diuinis tenemur. Ita decreuit Martinus V. in *Extrauag. Ad euitanda*. Hic vero fauor non est ipsorum excommunicatorum, non enim ipsi se immiscere possunt siue in diuinis, siue in humanis. Sed semper tenentur abstinere à communione fidelium, vt notauit Nauar. de *poen. d. 6. ca. 1. §. labore*. Couar. *relect. cap. Alma mater. p. priori. §. 2. num. 11.* Tolet. *lib. 1. ca. 12.*

2 **Q**UÆST. Qui dicitur nominatim declaratus, & denunciatus excommunicatus? **R**ESP. Qui est, vt talis, sententia iudicis declaratus contraxisse excommunicationem, atque poterit esse nominatim, & notorie excommunicatus, & qui sub pœna excommunicationis ipso facto iubeatur comparere, & ipse contumaciter non comparet, & tamen non est nominatim denunciatus, quia adhuc non dixit ipsum esse talem.

3 **Q**UÆST. Quid requiritur, vt nominatim denunciatur quis excommunicatus? **R**ESP. Vt nomine proprio expresso, aut alijs appositis signis, quæ significant illum esse excommunicatum, certe, & omni dubio procul. *L. Nominatim. ff. de cond. & demonstr.*

Aliqua-

Aliquando incurritur maior excommunicatio
agendo cum excommunicato. §. 15.

1 Quando incurritur huiusmodi pœna.

1 QVÆSTIO. In quibus casibus incurritur excommuni-
nicatio maior, communicando cum excommunicato?

Cum quis in primis cum excommunicato in eo-
dem crimine propter quod excommunicatus est, parti-
cipat, eadem excommunicatione innodatur. Ita habetur.
cap. nuper. de sentent. excommun. Participat autem, qui
illi ad id crimen dat auxilium, aut fauorem, aut consili-
um, postquam propter illud fuit excommunicatus, non
vero ante excommunicationem. Hoc vocant Doctores,
participare cum excommunicato in crimine criminoso.
Deinde qui communicat cum excommunicato de par-
ticipantibus.

De ijs, ad quæ redditur inhabilis excom-
municatus. §. 16.

1 Ad quæ redditur inhabilis excommunicatus.

2 De inhabilitate ad fructus beneficij faciendi.

3 Cui cedunt fructus perditæ ab excommunicato.

1 QVÆSTIO. Ad quid redditur inhabilis excommunica-
tus? R. E. SP. In primis ad beneficium suscipiendum

nam collatio beneficij facta excommunicato est
ipso iure nulla. *ca. Pastoralis de cler. excom. minist.* Nec vali-
datur collatio præterita, per absolutionem excommuni-
cationis, sed indiget noua collatione. *ca. Postulasti. de cler.
non ordin. minist. ibi Gloss & Doctores.* Deinde queuis im-
petratio literarum à Papa, & quoduis rescriptum, nisi sit
super articulum excommunicationis, vel appellationis,
est ipso iure nullum. *ca. de rescript. in 6. Tertio.* Non potest
eligi ad beneficium Ecclesiasticum. *capit. Constitutis. 1 de
appel. ibi Glos. & cõsequenter, nec postulari, nec præterari
ad beneficium patronatus.* Quia eadem est ratio electi-
onis, postulationis, & præsentationis iuxta *Gloss. capit.
Quoniam de election. in 6. & Couarius. capit. Alma mater. 1.
p. §. 7. numer. 1. & 2.* Et idem esse de pensionibus censuit
Gigas *tractat. de pension. qu. 24.* cui consentit Couar. *proxi-
ms. & Toletus lib. 1. c. 13.* Item nec potest eligi in Regē, Im-
peratorem,

peratorem, vel ducem, & si eligatur, electio est ipso iure nulla. *cap. Venerabilem. de elect.* Quarto Non potest excommunicatus exercere actum Iurisdictionis. Imo facta per eum, cum publicus est, nulla sunt, & sententiæ per eum latae, etiam nullæ. *capit. Ad probandum de sentent. & de iud.* Ideo nec eligere, nec præsentare potest, & si factus actus est nullus, *cap. Cum inter. in fine de elect. cap. Cum electus de consuet.* Ita dicunt Ioann. Andr. *capit. Pia. col. 1. in fine, de excep lib. 6* & Abbas *in cap. Ad probandum de re iud. numer. 20.* Si tamen excommunicatio sit occulta, actus valet. Ita Abb. *proxime num. 15.* Felyn. *num. 3.* cum communi opinione per *L. Barbarius. ff. de offic. presb.* Quinto. Non potest exercere actum ordinis cuiusvis. Imo si exerceat fit irregularis. *cap. Cum medic de sentent. excom. in 6. & in Gloss. Sexto.* Non illi manent obnoxij, qui illi promiserunt verbaliter, etiam cum iuramento, excommunicatione durante. *Can. non sanctorum. & can. iuratos 15. quæ 6.* Septimo. Non potest accusare, testificari, patrocinari, procurare, *cap. Decernimus. de sentent. excomm. in 6.* Nec reconuenire. *capit. Cum inter priorem. de except.* Oñiam Mortuus in excommunicatione priuatur ecclesiastica sepultura, & est exhumandus, si iam sepultus est. *cap. Si eris de sepult.* Hoc intelligo de nominatim denunciato, vel notorio clerici percussore. Per quem stetit absolutio ab excommunicatione, & ideo mortuus est in contumacia censuræ. Nam si confessus in articulo mortis, vel contritus, hoc est, dans signa contritionis externa obiit, absolendus est ab eo, qui poterat censuram tollere, & humandus in loco sacro: si vero humatus est in loco profano, inde extrahendus. Ita Rosel. *absolui §. 21.* Nauus *Manual. cap. 26. num. 52.* notatque Rodericus *in Bulla §. 10. num. 1.* Nono. Clericus perseverans in excommunicatione ultra annum, poterit priuati beneficijs, quæ obtinet, Abb. & Doct. *cap. Cum bene. de atat. & qualitat. Couarru. cap. Alma p. 1 §. 7. numer. 10.* Decimo. Conuentus se per crimine ciuilitè, vel criminaliter, & ob contumaciam excommunicatus, censetur conuictus de crimine, cuius fuit accusatus. Ita Couarru. *proxime cum alijs Vnde. timo.* Qui per annum permanet in excommunicatione, efficitur suspectus de hæresi. *cap. vlt. de pœnis. vbi Panormi. & Docto.*

& Doctores. Hæc autem suspicio iuxta Inquisitorum praxim est leuis, ita adnotat Simaneh. *capit. 27. Institut.* Quæ doctrina etiam traditur manifestissimis verbis in Concil. Trident. *sessi 25. capit. 3. Duodecimo.* Suspectus de hæresi, & ea de causa vocatus ab Inquisitoribus, iudicium subterfugiens, & ob eam contumaciam excommunicatus, si ad annum in ea persistat, tanquam conuictus de hæresi, est pronunciandus hæreticus. Ita *cap. Cum contumacia. ibi Gloss. in 6. capit. Excommunicat. §. qui autem de her.* Ad hanc pœnâ incurrendam requiritur vera contumacia, & vt nominatim citetur, tanquam suspectus de hæresi, saltem in communi, ita cum alijs Tolet. *lib. 1. cap. 13. Decimotertio.* Excommunicatus non facit fructus beneficij. Ita Palud. *4. d. 18. quest. 4. Sylu. Clericus 4. questio. 25. Decius cap. Pastoralis §. verum col. 3. Armil. excommunicatio num. 9. sum. confes. lib. 1. tit. 33. quest. 81.*

2 QVÆST. Circa hunc ultimum effectum quæro ex te, an ad priuationem fructuum requiratur contumacia, ita vt per ipsum excommunicatum stet non absolui? R E S P. Contumaciam requirunt, Armil. & Sum. confes. proxime. Contrarium tamen tenet communis doctrina, asserens excommunicatum ante absolutionem, absolute non facere fructus beneficij. Ita Panorm. *cap. Pastoralis. §. verum num. 2. de appell. Gloss. cap. studeat. d. 50. Hostiens. in sum. rubr. de sentent. excommuni. num. 11. Innocent. ca. Pastoral. num. 4. Puteol. decis. 280. lib. 1. Neque ad propria alimenta, nisi fame periret. Gloss. in d. §. verum, & ibi Abb. num. 16. Couar. lib. 3. resol. ca. 13. nu. 8. vers. 12.*

3 QVÆST. Cuius igitur fiunt fructus beneficij excommunicati? R E S P. Ecclesiæ. Ita Abbas loco citato. Si tamen sint distributiones, accrescunt alijs beneficiatis, non Ecclesiæ. Ita Gloss. Clem. 2. versu pars dimidia. de atat. & quali. Decius *cap. Pastoral. §. verum col. 3. de appell.*

De absolutione excommunicationis. §. 17.

3 Qui est ligatus multis excommunicationibus, indiget multis absolutionibus?

Medull. Casuum.

A a

2 An

2 An absolutio ab excommunicatione dari possit à non sacerdote.

3 An excommunicatus possit absolui inuitus.

4 Quae conditiones requirantur, ad valorem absolutionis ab excommunicatione.

1 **Q**VAESTIO. Supposito, quod possit quis ligari multis excommunicationibus, ut habetur 3. question. 4. can. Engeltrud. docetque Glossa. ibidem cum communi Doctor. Rogo, utrum ligatus multis excommunicationibus inagat at multis absolutionibus? **R**ESP. Si omnes sunt relaxandae, sufficit vna generalis, ab omni, nimirum, censura excommunicationis. Ita Innoc. ca. Cum pro causa de (ent. excommunicati. Si tamen vna relaxanda est, & non alia (ut quidem relaxari potest) plures absolutiones sunt impedienda. Ita Palud. d. 18. qu. 5. art. 3.

2 **Q**VAEST. Absolutio excommunicationis darine potest à non sacerdote? **R**ESP. Potest etiam si nec diaconus, nec subdiaconus sit Ita Sylu. absolutio. 1. §. 3. Angel. absolutio. 1. §. 1. Ioan. And. & Henr. ubi sup.

3 **Q**VAEST. Potestne excommunicatus absolui ab excommunicatione inuitus? **R**ESP. Potest. Ita Palud. citato loco, Dicit Thom. 4. d. 18. quest. 2. artic. 5. question. 2. Imo in sciis, & ignarus absolui potest. Ita Toletus. libr. 1. ca. 14. nu. 5.

4 **Q**VAEST. Quae conditiones requiruntur, ut apta sit, & valida absolutio? **R**ESP. In primis debet fieri absoluta, sine conditione futuri, actum suspendente, quia tunc nulla est. capit. Actus de irregul. iurament. in 6, ut si quis dicat, absoluo te, si restitueris. Ita Panormitan. capit. De quibus, de baptis. Sylu. absolutio. 3. §. 1. Deinde, absolutio excommunicationis à iure cum datur ab eo, cui de iure competit, valet, quamuis prius id non fiat, quod canon praecipit, puta satisfacere, vel quid aliud. Ita Innocent. capit. Cum ab Ecclesi. numer. 6. de offic. Ordin. Tamen non valet data ab eo, cui de iure non competit, sed ex mandato, vel commissione. Ita Nau. cap. 27. num. 37. Ang. excom. 3. §. 1. etiam si sit articulus mortis, si potuit seruari forma mandati, vel canonis. Tertio. Absolutio obtenta in foro conscientiae, etiam praemissa satisfactione non prodest in foro

foro exteriori. Cou. ca. Alm. 1 p § 11 num. 15. vers. 3. Quarto. Facultas absoluendi à quibuscunque censuris concessa per Iubilæum, aut bullas confessarijs, solum forum interius concernunt. Ita Couar. proxime, & Paris. cons. 67. nu. 20. lib. 4. Tolet. lib. 1. cap. 14. Quinto. Absolutio iniusta valet. ca. venerabilibus §. ubi de sent. excom. in 6. etiam si sit iniusta ex parte causæ. Innoc. cap. cum ab Ecclesi numer. 6. de offic. ordin. Sexto. Nam valet absolutio, licet ex iusta causa petita per vim, metumve extorta. cap. unico de his, qua vi metus. in 6. Septimo. Non valet absolutio, quando causa est falsa. Innoc. capit. ex parte de offic. Ordin. ibi Gloss. vers. redire. Deducitur ex cap. Officij & Gloss. de sent. excom. Abb. cap. cum pro sua. in fine. de sent. excom.

Qui possunt absoluere ab excommunicatione. §. 18.

- 1 Quilibet sacerdos in articulo mortis potest absoluere.
- 2 Non laicus etiam in eo articulo.
- 3 Seruandus etiam in eo articulo ordo maioritatis.
- 4 Potestne mortuus in excommunicatione absolui ab ea post mortem.
- 5 Quot testes requiruntur ad probandum dedisse huiusmodi conditionis signa.

QUÆSTIO. Quis potest absoluere ab excommunicatione? **R**ESP. In primis in articulo mortis quilibet sacerdos. Quia in eo articulo, nulla est reseruatior. Ex Trident. sess. 14. cap. 7. Quod ius an etiam sit diuinum, controuertunt Doctores, cuius partem affirmantem tenuit D. Thom. in 4. sent. d. 20. quest. 1. ar. 3. Durand. 4. d. 19. qu. 2. Palud. d. 20. qu. 1. ar. 2.

2 **Q**UÆST. Deficiente sacerdote, vel proprio, vel simplici in articulo mortis potestne absoluere laicus? **R**ESP. Minime. Ita Panorm. cap. A nobis 2. de sent. excom. Ratio est. Quia talis absoluendi facultas conceditur, vt absoluatur à peccatis: cum igitur laicus non possit absoluere à peccatis, neque etiam absoluere potest à censura.

3 **Q**UÆST. Presente superiore, qui potest absoluere à censurâ, potestne absoluere simplex sacerdos? **R**ESP. Minime,

neque

neque etiam in articulo mortis. Ita Innocent. *cap. 1. & cap. Nuper. de sent. excom.*

4 QVAEST. *Potesne mortuus in excommunicatione, absolui ab ea post mortem?* R E S P. Potest, si petijt pœnitentiã, & signa contritionis ostendit: ab eo tamen cui reserua est excommunicatio *cap. A nobis. 2. de sent. excomm.* & ita Panorm. & Innocent. *locis citatis.*

5 QVAEST. *Quot testes requiruntur, ad probandum de his huiusmodi contritionis signa?* R E S P. Sufficit vnus fide dignus. Ita Henric. Boic. *cap. A nobis cit. num. 6.* Astenf. *lib. 1. tit. 16.* Tolet. *lib. 1. cap. 15.*

De Cœnæ Domini excommunicationibus præcipuis, & difficilioribus intellectu. §. 19.

- 1 De excommunicatione lata contra hæreticos, & hæreticorum fautores.
- 2 An fautor hæretici sit intelligendus, qui ei fauet ad solam amicitiam ostendendam.
- 3 De legentibus libros hæreticorum.
- 4 De excommunicatione lata in pyratas.
- 5 De excommunicatione lata in capientes naufragantium bona.

1 QVAESTIO. *Quot sunt excommunicationis bullæ, in Cœna Domini latae. & summo Pontifici reseruaatæ?*
Prima fertur contra hæreticos, cuiuscunque hæresis, & eorum credentes, receptatores, fautores, quolibet eorum defensores, contra scienter legentes, absque sedis Apostolicæ facultate, libros hæreticorum, hæreticorum continentis, vel de religione tractantes, contra retinere huiusmodi libros, imprimentes, quomodo libet defendentes, quauis causa, publice, vel occulte, quouis ingenio, vel colore: contra schismaticos, eosque, qui à Romani Pontificis obedientia pertinaciter se subtrahunt. *Hæreticus* intelligendus est, qui externe hæreticarium opus fecit. Nam ab hæresi interna, & mentali, potest quilibet proprius, vel alius habens in peccatorum absolutionem

tionem iurisdictionem, absoluere. Ita docet Alenf. 2. p. quest. 18. num. 2. D. Thom. 1. 2. quest. 91. art. 4. D. Anton. 3. p. tit. 25. cap. 4. Caiet. verb. hæresis. Palud. in 4. d. 13. quest. 3. Toletus lib. 1. cap. 19. cum alijs multis. Intelligendus præterea hæreticus formaliter, hoc est, qui non solum externe ob metum, vel aliam passionem, sed interius fidem negavit. Et ideo qui tantum externe fidem negavit, non incurrit hanc excommunicationem. Ita D. Anton. 3. p. tit. 12. capit. 5. Tabien. verb. hæreticus. numer. 1. Sylvest. hæresis 1. §. 9. Toletus proxime. Sufficit tamen quoduis signum exterius interiorem errorem manifestans, quamvis occultissimum, ut inducat hanc excommunicationem. Ita Caiet. verb. hæresis. Sylu. excommunicatio. 7. §. 3. Gloss. 2. 4. quest. 1. can. Achatius. 1. Palud. 4. dict. 13. quest. 3. Credentes hæreticorum sunt ij, qui nullum explicitè errorem profitentes, dicunt se habere fidem, quam profiteretur talis hæreticus, ut solent rustici catholici dicere se habere fidem Ecclesiæ, approbando illorum vitam, dicta, & facta. Ita Archid. cap. Quicumque de hæretic. in 6. Palud. in 4. sentent. dict. 13. quest. 3. Sylu. hæresis 1. §. 10. Receptatores sunt ij, qui eo solum animo hæreticos recipiunt, ut occultent ne ob hæresim comprehendantur, vel puniantur. Ita Archid. Palud. Sylu. proxime. Tabien. excom. 5. cap. 2. num. 7. Deducitur ex L. 1. ff. de recept. L. Congruit. ff. de offic. præsidis. Unde qui ob alium finem & causam recipit, non incurrit huiusmodi excommunicationem. Fautores hæreticorum sunt, qui ijs, ut talibus. verbo, literis, aut facto fauent, ut qui mittit munera, accommodat arma quibus se defendat ab Inquisitoribus, equum, in quo fugiat Inquisitorum satellites. Ita D. Anton. tractat. de excomm. cap. 4. iuxta cap. Accusatus. de hæretic. num. 6. Præterea sunt ij, qui cum ex officio teneantur hæreticos punire, vel in carcerem mittere, non faciunt, neque contra eos procedunt, iuxta cap. Ad abol. de hæreticis. Ita Archid. Palud. & Sylu. qui addit etiam hæreticorum fautores censerit eos, qui cum iuramento se obstrinxerint de deferendis, & accusandis hæreticis, nec deferunt, nec accusant, ut sunt familiares (sic vocant) Inquisitionis. Non tamen alij, qui ex sola charitate obligantur illos deferre. Ita Sylu. proxime, & Tolet. lib. 1. cap. 19. Defensores hæreticorum

corum vel credentium eis sunt ij, qui viribus, aut potentia defendunt hereticos ne veniant in manus iudicum puniendi, aut excommunicandi, aut capiendi ob hæresim. Ita Arch. cap. *Quicumque de heret. in 6.* Sylu. *heres. 1. 6.* 10. Item est defensor, qui patrocinium præstat, aut adboecat in causa hæresis, ita Card. in *Clem. 1. de pœn.*

2 QVÆST. *Adhuc circa receptores, fautores, & defensores hereticorum, superest dubium explicandum. Scilicet utrum incurrant huiusmodi excommunicationem solum ij, qui recipiunt, fauent, aut defendunt hereticum, affectu hæresis defendenda? RESP.* Ita censuit Caietan. *verb. excommunicat. 1. Nau. capit. 27. numer. 56.* Falsa tamen est opinio, eundemque incurrere hanc excommunicationem, etiam cum recipiunt, fauent, & defendunt scienter hereticum in causa hæresis, vt amicitiam ostendant, benevolentiam, &cæt. detestando hæresim. Ita Toleros *proxime.*

3 QVÆST. *Dic de legentibus libros hereticorum? RESP.* Contrahunt hanc excommunicationem scienter legentes eos duntaxat libros hæreticorum Auctorum, qui continent hæreticorum errores, vel de religione tractant, etiam si in eis error non contineatur, seu legant ad errores impugnandos, seu cognoscendos ob eruditionem siue per multas siue etiam per paucas lineas. Hæreticorum dixi Auctorum, quia in nostra Lusitania non prohibentur Catholicorum libri qui de hæreticorum erroribus agunt. Qui vero aliquos libros prohibitos in Catalogo legunt, incidunt in aliam excommunicationem latam contra legentes libros prohibitos. Iudicandum tamen est iuxta sensum, & verbum cuiusque Catalogi. Enim vero in Catalogo Lusitano non prohibentur sub excommunicatione libri prohibiti ob solos bonos mores, sed sub mortali tantum peccato.

4 QVÆST. *Circa tertiam excommunicationem latam contra pyratas dic quid sentis? RESP.* Pyrata est qui in mari deprædatur. Duo requiruntur ad hanc excommunicationem. *Primum*, vt mari vageretur animo spoliandi. *Secundum*, vt non spoliet iure belli quod intercedit inter certas nationes, Syluester addit requiri, vt spoliet omnes indifferentem, non vero homines vnus tantum certæ nationis,

tionis, sed hanc conditionem superflue appositam merito arbitratur Toletus *libr. 1. cap. 20.* Necessè tamen est, ut spoliati sint Christiani, nam qui infideles spoliant, non incidunt in hanc excommunicationem. Incidunt vero in eam, uti primum mari vagari incipiunt, animo spoliandi Christianos, antequam eos spolient. Ita Toletus *proxime,* contra Caietanum *excom. cap. 18.* Sunt etiam excommunicati receptores horum pyratarum, auxilium, vel fauorem eis dantes, ut talibus, sed ponderanda sunt verba cuiusque bullæ.

5 QVÆST. In quos fertur quarta excommunicatio cœnæ?
RESP. In eos qui surripiunt Christianorum naufragantium bona, siue in manibus existentia, siue ex eisdem eiecta, siue in littore inuenta. In hanc excommunicationem incidunt, qui surripiunt, seu colligunt animo surripiendi, & retinendi, licet postea, mutato animo, restituant. Qui enim animo reddendi dominis, cum primum nouerit, ea capit, non dicitur surripere, nec excommunicatus est.

De excommunicatione lata in clericorum percussores, atque soli Papæ referuata. §. 20.

- 1 Vbi sit huiusmodi excommunicatio.
- 2 Quid intelligatur per manus iniectiōem.
- 3 Quis per clericum intelligatur.
- 4 Quis etiam intelligatur per monachum.
- 5 An incurrat hanc excommunicationem, qui percussit clericum aut monachum mortuum.
- 6 Ad quos huiusmodi excommunicatio extendatur.
- 7 Quotuplex detur lesio.

1 QVÆSTIO. Quo in loco Iuris Communis habetur huiusmodi excommunicatio? RESP. Habetur 17 quæstio. quanto *can. si quis suadente diabolo.* his verbis: *Si quis suadente diabolo huius sacrilegij vitium, vel crimen incurrit, quod in clericum, vel monachum violentas manus iniecerit, anathematis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporum illum presumat absoluerè, nisi mortis urgente periculo, donec Apostolico conspectui presentetur, & eius suscipiat mandatum.*

2 QVÆST. Quid intelligitur per manus iniectio-
 RESP. Per manus iniectioem intelligitur quicumque
 effectus violentus in personam, vel in adhaerentia perso-
 nã, vt notat Sylu. *excommunic. 6. §. 1.* vt si quis aquam pro-
 iiciat, vel puluerem, & saliuam per modũ iniuriã, iuxta
 Glossã *can si quis.* Imo sentio violentiam esse, sine vlla
 læsione, manuum iniectioem. Vt habetur *cap. Nuper de*
sentent. excommun. Imo ereptio alicuius rete manibus per
 vim. Item admonitio manus ad frenum equi. Item ab-
 scissio ephippij. Item persecutio talis, vt cogat clericum
 præcipitare se in flumen, vel aliud subire discrimen ad
 evitandum damnum. Ita Navar *in sum. cap. 27. numer. 77.*
per text. cap. Nuper. §. Not igitur de sentent. excomm. Non est
 tamen violentia manus iniectio, ea persecutio, ob quam
 clericus cadit, & læditur ad lapidem. Ita Sylu. *sexcomm. 6.*
num. 5. vers. 7. Incidit in hanc excommunicationem cle-
 ricus, qui in seipsum violentas manus iniicit. Et qui cle-
 ricum sponte se verberibus subicientem percutit non
 iocose. Ita text. communiter. & Abbas *in cap. Contingit.*
1. num. 5. de sentent. excomm. Quia priuilegium clericale,
 datum est in fauorem ordinis clericalis *capit. 1. de*
monialibus. de sentent. excomm. Abbas *in cap. Contingit cit.* Hęc
 manuum iniectio debet esse violẽta, hoc est, præuila, &
 voluntaria, non casualis, licet ob negligentiam mortalis,
 non inducit hanc excommunicationem. Quia non est
 iniuriõsa. Debet esse suadente diabolo, hoc est, per pec-
 catum mortale commissã.

3 QVÆST. Quis intelligitur per clericum? RESP. Per
 clericum intelligitur etiam primã tonsurã. *cap. Cum con-*
tingit de stat. & qualit. Licet sit excommunicatus, inter-
 dictus, suspensus, irregularis, degradatus solum verbaliter
 & non realiter. Ita Doctores communiter. *ca. Ex parte.*
Extrauag. de Clericis coniug. Gaudent hoc priuilegio
 etiam clerici coniugati, si tonsuram, & habitum ferant,
 & cum virgine contraxerint, *capit. 1. de cler. coniug. in 6.*
 & præterea alicui Ecclesiã ex Episcopi mandato deseruiat.
 Eoque priuilegio possunt gaudere, si habitum, &
 tonsuram, quam reliquerunt, iterum assumant, amõra
 fraude, quia per dimissionem habitus Priuilegium non
 amittit.

amiserunt. Ita Anch. *capit. unico. de cler. coniug.* cum alijs, quos citat.

4 QVAEST. *Quis intelligitur per monachum?* RESP. Per monachum intelligitur regularis professus, vel conuersus, *cap. Non dubium de sentent. excommunic.* monacha & conuersa, *cap. de monialib. de sentent. excommuni.* Imo nouitius, & nouitia. *capit. Religioso. de sentent. excommunic. in 6.* similiter, & fratres tertij Ordinis Dominici, & sancti Francisci, qui gregatim viuunt, & habitum religiosum gestant, secundum Rotam *in antiq. decis. 332. in fine.* Felinus *cap. 2. num. 10. de foro compet.* Idem dicendum de Eremitis subiectis alicui regulæ vel superiori, iuxta Sylua. *verb. Eremita. num. 2.* Idem de militibus sancti Ioannis Ierosolymitani, qui profitentur regulam sancti Augustini. Ita Sylu. *proximo loco.* Ipsi enim emittunt tria vota *per cap. Cum ad ministerium de statu regu.* Et dicuntur personæ religiosa, ac promittunt obedientiam superiori, vt dicit Puteolus *decis. 363. lib. 1.*

5 QVAEST. *Incurriturne hæc excommunicatio percutiendo clericum, aut monachum mortuum?* RESP. Clericus aut monachus intelligitur tam viuus, quam mortuus. Ita Felin. *in capit. A nobis 2. numer. de sentent. excommuni.* itaque iniiciens manus violentas in clericum, vel monachum mortuum, incurrit excommunicationem Papæ reseruatam.

6 QVAEST. *Ad quos extenditur huiusmodi excommunicatio?* RESP. Extenditur in primis hæc excommunicatio ad mandantes. *ca. Mulieres. de sentent. excomm.* Deinde ad eos, qui per ratihabitionem approbant hanc manuum iniectioem suo nomine factam, factam, in quam, eo tempore, quo ipse ratificans posset eam facere, vt notat Tolerus *libr. 1. capit. 23. cum alijs, quos refert.* Tertio ad consentientes tali iniectioem *cap. Quanta. dando inquam, auxilium, vel fauorem, vt notat Gloss. capit. Quanta.* Quarto, ad eos, qui cum possent impedire, malitiose nõ impediunt, licet ad eam impediendam ex officio non teneantur. Ita Hostiens. *dist. capit. Quanta ibi Abb. numer. 7. & Boic. num. 6.* Secus vero si non impediuit quis, ex negligentia, vel qua noluit se immiscere rumoribus sæ-

cularibus. ita cum Host. Abb. Boic. tenet Syl. *excom. 6. m. 5. versu 5.*

7 QVÆST. Quotuplex est læsio? R E S P. Triplex: Enormis, leuis, & mediocris. Enormis est, in qua proceditur vsque ad membri mutilationem, vel effusionem sanguinis, vel contra Episcopum, aut Abbatem. ita cap. *Cum illorum*, qui si claustrales, in fine. de *sentent. excomm.* effusio sanguinis debet esse in copia, non ex naribus vnde facile effluit. Leuis est, quæ fit pugno, palma, manu, pede, ligno, lapide, non facientibus vulnus. *Extrauag. perle.* cuius meminit Hostiensis, cap. *Peruenit.* de *sentent. excomm.* semper tamen fit cum peccato mortali. Ad iudicandum vero inter leuem, & enormem, consideranda sunt, personæ qualitas, circumstantia loci, &c. *Mediocris* est, inter leuem, & enormem, nec de hac potest esse certa regula, iudicium tamen pertinet ad Episcopum, vt dicit Host. *ca. Peruenit. citato.*

Qui possunt absoluere ab excommunicatione Canonis. §. 21.

AB excommunicatione contracta ob leuem læsionem, potest Episcopus absoluere, tam clericos, quàm laicos, cap. *Peruenit. de sentent. excomm.* & ibi *Gloss.* & *Panorm.* Ab excommunicatione contracta ob læsionem mediocrem, potest Episcopus absoluere clericos collegialiter viuentes: Cum alter alterum percutit. *Ita ca. Quoniam, de vit. & honest. cler.* Non potest Episcopus absoluere, nec clericos, nec laicos ab excommunicatione contracta, ob enormem læsionem. Ita communiter Doctor. Monachi, & religiosi ob leuem, aut mediocrem læsionem excommunicati, possunt absolui à suo superiori. ita cap. *Cum illorum. de sentent. excomm.* Non tamen ob enormem: ita communiter Doctor. Percussit religiosus clericum sæcularem mediocri læsione, non nisi à Papa absolui potest, percussit læsione leui, potest absolui ab Episcopo, non tamen à suo superiore. *capit. Religioso. de sentent. excommunicat. in 6.* Ostiarius Principis, aut alterius publicæ potestatis, qui ad detinendam turbam, tantummodo clericum percussit leui, aut medi-

occi

ocri læsione. absolui potest ab Episcopo, non tamen si percussit enormi læsione, tunc enim à solo Papa. *capit. s̄ uero i. de sentent. excommunic.* Quoties datur iussum impedimentum Papam adeundi, potest violator absolui ab Episcopo cum iuramento, vt cessante impedimento, veniat ad sedem Apostolicam. *capit. de cetero de sentent. excommunic.* Item serui, cum illorum absentia sit in magnū detrimentum domini, vel ipsi in fraudem fecerunt, vt liberarentur à seruitute, absolui possunt etiam ob enormem læsionem, nisi adeo enormis sit vt ad vitandum scandalum, vt tollendum paruum exemplum mittendi sint ad Papam, *cap. Relatum de sentent. excommunic.* pratermittendum tamen iuramentum de adeundo Papa, si ad libertatem definirent, & ea obtenta tenentur adire, si non adeant, incidunt in excommunicationem latam, *cap. eos de sentent. excommunic. lib. 6.* in damnationem contemptus. Absolui possunt ab Episcopo, pueri minores annis quatuordecim. *cap. sup. eo de sent. excommunic.* Deinde mulieres cuiusuis ætatis, & conditionis. *cap. Mulieres de sentent. excommunic.* Tertio: Moniales. *capit. de monial. de sentent. excommunic.* Quarto: Impotentes ad iter, vt cæci, claudi, & similes. *capit. ea de sentent. excommunic.* Quinto, pauperes, qui nisi mendicando iter agere possunt. *cap. quod de his de sentent. excommunic.* nisi solitus sit emendicando vitam alere, ne ob illius absentiam familia fame intereat. Item personæ delicatæ, quæ non possunt ferre laborem viæ. Nota 1. quod quando Episcopus potest absoluere, potest sacerdoti committere talem absolutionem. *Gloss. capit. de cetero. de sentent. excommunic.* Nota 2. quod occulti clerici percussores, absolui non possunt ab Episcopo. *capit. Porro, de sentent. excommunic.* Oppositum tamen dicendum modo ex concessione *Concil. Trident.* quod Episcopis dat potestatem absoluendi à quibuscunque casibus occultis, sedi Apostolicæ reseruat. Ex iure etiam communi per *cap. ad eminentiam de sentent. excommu.*

omnis Legatus de latere, potest absoluere
quoscunque excommunicatos ob
manuum violentarum in-
iectionem.

Quæ

Quæ causæ excusent ab excommunicatione
Canonis §. 22.

1 In quibus casibus non incurritur, hæc excommunicatio.

2 Qui possit clericos percutere ob correctionem.

3 An huiusmodi correctio fieri possit per alium.

1 **Q**UÆSTIO. In quibus casibus non incurritur huiusmodi excommunicatio, ob manuum violentarum iniuriam? **R**ESP. Primo. Quando facta est per iocum: licet iocus peccaminose excedat modum. Ita Doctores communiter. Secundo. Cum læsio sit casu, & fortuito. *capit. Si vero. 1. de sentent. excomm.* Tertio. Quando, qui percutit vi vim repellit, cum moderamine inculpatae tutelæ. Ita Doctores commu. Quarto. Quando percutit incontinentem clericum turpiter inuentum cum vxore, vel matre, sorore, vel filia: Non autem cum alijs personis remotioribus. Ita Doct. communiter. Percutit autem ob calorem iracundiæ: nam si percutit in vindictam: animo deliberato, contrahit excommunicationem. Ita Syluest. *excomm. 6. cas. 10. Cou. 4. Decret. 2. p. cap. 7. num. 12.* Quinto. Cum quis percutit clericum cum ignorantia facti, ignorans esse clericum, quia non habeat signa clericatus. Vel si habeat, non apparebant propter noctis obscuritatem. Ita *cap. si vero 2. de sentent. excommu.* Sexto. Quando mulier percutit clericum, de stupro eam tentantem, facto non verbo tantum. Ita Angel. *verb. excomm. §. 21. Nau. cap. 27. num. 85.* Septimo. Cum quis clericum cum vxore honeste loquentem domi inuentum, quem prius admonuerat, vt à tali colloquio abstineret, detinet per viginti horas ad tradendum eum suo iudici.

2 **Q**UÆST. Quis potest clericos percutere in correctionem absque excommunicationis contractione? **R**ESP. I. Qui habet curam eijciendi foras turbantes officia Ecclesiæ, cum clericos in minoribus reperit, officia diuina turbantes. II. Seniores clerici, possunt leuiter percutere iuniores zelo deuotionis. III. Prælati suos subditos. IV. Magistri suos discipulos. V. Domini clericos de sua familia. VI. Paren-

Parentes filios suos. Ita Toletan. *libr. 1. capit. 33* Aduerte custodes Ecclesiæ, & seniores clericos, solum alios clericos in minoribus posse percutere. Ita expresse habetur. *cap. Cum voluntate. de sentent. excomm.* Prælati, & Magistris licet leuiter ob correctionem percutere etiam sacerdotes. Ita Panormitan. *capit. Vniuersitatis. de sentent. excomm. Ang. excomm. 5. §. 10.* De patre circa filium sacerdotem, Doctores controuertunt. Affirmant Sylu. *excomm. 6. §. 6.* Tabien. *excomm. 5. cap. 1. num. 8.* Negant Panorm. *cap. Cum voluntate allegato. Gloss. ibidem.* Et hæc pars negans, verior visa est Toletæ *proxime.* Ratio eius est: Quia facultas concessa parentibus, & propinquis concessa per *cap. volunt. cit.* æqualis per idem caput conceditur dominis, erga clericos suæ familiæ: & tamen certum est, neque propinquos, neque dominos, posse percutere clericos in maioribus; ergo neque parentes possunt tales clericos percutere. In hac rament percussione correctionis incurritur excommunicatio, cum exceditur modus correctionis ob iram, & passionem lethaliter. Ita Sylu. *excom. 6. num. 6.* Tabien. *excom. 5. cas. 1. num. 6.*

3 QVAEST. *Quæro an ij, quibus licet clericos ob correctionem percutere, possint id facere per alium?* RESP. Dico I. Episcopos posse: imo debere per alium clericum. *Can. non licet dist. 86.* Dico II. Abbati non licet per alium cadere monachum, vel conuersum, sed per se ipsum, nisi necessitas urgeat *ca. Vniuersit. de sentent. excomm.* aliter faciendo, vterque excommunicatus manet. Sylu. *excommun. 6. §. 6.* Dico III. Alijs ab Episcopis non licet clericos percutere per alios, nisi Abbatibus urgente causa, & si per alios etiam clericos percussant excommunicationem contrahunt. Ita Sylu. *excomm. 6. §. 6.* Dico IV. Episcopi, vel Abbates percutientes clericos per laicum, contrahunt excommunicationem Papalem, quam incurrit etiam ipse laicus percutiens, quauis ex iusta causa.

De mandante, & consulente percutere clericum. §. 23.

- 1 De mandante.
- 2 De consulente.

1 QVAEST.

1 **Q**VÆSTIO. Qui mandauit percutere clericum, & ante percussione reuocauit mandatum, admonuit mandatarium mutati propositi, incurritne excommunicationem Canonis si mandatarium percutiat? **R**ESP. Minime. Ita Gloss. capit. Mulieres de sentent. excomm. & Doct. communiter. Quæ reuocatio mandati sufficit quidem virtualis, talis erit si fecit pacem, & redijt in amicitiam cum clerico percutiendo, sciente mandatarario: sic notant Ioann. de Ana. Innocent. & Panormitan. capit. ad audient. de homicid.

2 **Q**VÆST. Quid dicendum de consulente? **R**ESP. Valde controuersum est inter Doctores. Atque idem de eo, ut de mandante dicendum esse existimant Innocent. Ioan. de Anan. Panorm. locis citat. Sylu. homic. 1. §. 11. addit Innocent. debere, cum non certus sit de consiliario, an desistere velit, admonere clericum, ut caueat, saltem in generali. Alij vero arbitrantur incurritne excommunicationem, si consiliarius percutit, ex vi consilij dati, quantumuis reuocati.

De clerico se ipsum percutiente, aut patiente se ipsum percuti. §. 24.

- 1 De clerico se ipsum percutiente.
- 2 De percutiente clericum ex licentia ipsius clerici.
- 3 De clerico se ipsum offerente percussioni.

1 **Q**VÆSTIO. Inciditne in pœnam Canonis clericus, qui se ipsum percutit mortaliter? **R**ESP. Maxime. Ita Archid. Can. si non liceat. 23. quest. 5. Panorm. Felyn. Ioan. Andr. ca. Contingit. 1. Extra. de sentent. excomm. Sylu. excomm. 6. §. 8. Tabien. excomm. 5. ca. 1. num. 32. quia illud priuilegium factum est in fauorem ordinis.

2 **Q**VÆST. Inciditne in pœnam canonis, qui percutit clericum libere se offerentem percussioni? **R**ESP. Incidit, capi. Contingit. 1. de sentent. excomm. ubi Panorm. Felyn. Ioan. Andr. Gloss. cum alijs communiter.

3 **Q**VÆST. Manetne excommunicatus ipse clericus, ubi se offerens percussioni? **R**ESP. Negat Ioan. Andr. & Gloss. capi. Contingit. citati. Quod si obijcias clericum illum participare in crimine criminoso, & ideo incurritne excommu-

nicatio.

nicationem. Respondent negatiue Quia participare in crimine criminoso, est participare in crimine, propter quod quis excommunicatus est, iam contracta excommunicatione. Vnde si excommunicentur fœminæ, quæ cum coniugatis copulam habuerint illicitam, prima fœmina, quæ cum coniugato coierit, non contrahit prima vice excommunicationem. Sed aliæ à prima, & prima pro secunda vice, & reliquis.

CAPVT X.

De irregularitatē.

De irregularitatis definitione. §. I.

- 1 Definitur irregularitas.
- 2 Quotuplex est irregularitas.
- 3 Discrimen inter irregul. ex defectu, & delicto.
- 4 Quotuplex est irregularitas ex defectu.
- 5 An quodlibet crimen, & quibus defectus inducat irregularitatem.

1 **Q**VÆSTIO. Quid est irregularitas? R E S P. Est canonica inhabilitas ad ordines suscipiendos, aut ad susceptos exercendos, à solo iure proueniens. Dixi (canonica) quia sunt aliæ inhabilitates à iure ipso diuino ad ordines suscipiendos: qualis est inhabilitas fœminarum, & non baptizatorum: licet enim illis conferatur ordo, non fit sacramentum, nec imprimitur character; & ideo hæ inhabilitates appellantur incapacitates, non vero irregularitates. Dixi (à iure proueniens) quia nunquam imponitur ab homine, vt aliæ censuræ imponuntur, suspensionis scilicet, & interdicti, &c.

2 **Q**VÆST. Quotuplex est irregularitas? R E S P. Duplex, Vna prouenit ex defectu. Altera ex delicto. Ita Panorm. cap. Nisi cum pridem. de renunc. ibi Host. Innoc. & Speculator. lib. 1. tit. de dispens.

3 **Q**VÆST.